

>> vanuit Estland is opgerukt naar Sint-Petersburg.”

„De Marjews kwamen vanuit de Kaukasus naar Noord-Rusland. In Sint-Petersburg hebben ze bezit vergaard. Ze hadden landgoederen rond Moskwa (Moskou). Huizen in de Arbat. Weet je wat dat is? Dat is zeg maar de Kalverstraat van Moskou. En bezittingen in de Baltische staten. Ze waren rijk. Ze zijn alles kwijtgeraakt. Veel familieleden belandden in Parijs en Berlijn. Mijn gevluchte grootvader werd Est en mijn moeder dus ook. Ze werkte als telegrafist. Was zeer intelligent maar ook zeer lastig.”

„Haar moeder was overleden in het kraambed. En mijn grootvader hertrouwde toen de gouvernante. Dat vond mijn moeder vreselijk. Ze is toen naar het buitenland vertrokken. Ook al omdat ze het als Russische moeilijk had om in Estland werk te vinden. Zo is ze via Berlijn en Frankrijk in Nederland terechtgekomen.”

KOSTSCHOOL

Anna Marjewa sloot zich aan bij de Russische gemeenschap in Den Haag. Kreeg een relatie en verhuisde met haar geliefde naar Heerlen. Anna werkte er als serveerster. Daar is Aleksandr geboren. Toen hij 3 was overleed zijn biologische vader.

„Daar zaten we met zijn tweeën. Mijn moeder als Estse en ik als niks, ik was stateeloos net als mijn vader. Mijn moeder heeft mij toen naar een kostschool gestuurd en is gaan werken. Ik heb van mijn derde tot mijn zevende bij de nonnen gezeten. Toen doemde de Tweede Wereldoorlog op en is mijn moeder getrouwd met een Nederlandse man. Dat betekende dat ik de Nederlandse nationaliteit kon krijgen.”

Ze verhuisden naar Amsterdam. „Mijn moeder was altijd aan het werk. Als kapster en als serveerster. Je had toen de Heck's Lunchrooms, eerst in Amsterdam maar ze wilden overal in het land filialen openen. Daarvoor stuurden ze dan een ploeg ervaren medewerkers, om de boel op te starten. Mijn moeder kon goed rekenen en had een grote talenten, dus die was erbij. Totdat ze ontdekten dat ze getrouwd was. Toen is ze ontslagen.”

Een periode van grote armoede volgde. „We liepen helemaal van de Schipperstraat naar de Jordaan omdat daar de groente een paar cent goedkoper was.” Een van die expedities staat aan de basis van wat een grote liefde in Aleksandrs leven zou worden: het schaatsen. „Het was 1939 en een ijsskoude winter. Er werd op de grachten geschaatst en ik stond jaloers te kijken. Het leek me geweldig maar we hadden geen rooie rotcent, dus een paar schaatsen zat er niet in. Maar in de buurt van de Jordaan zag mijn moeder op de Lindengracht een kar staan met een berg houten schaatsen er op. Toen heeft ze er voor twee kwartjes voor mij een min of meer bijpassend paar uitgehaald.”

Dat eerste stel houtjes was het begin van een leven vol schaatsen. Hij moet duizenden kilometers ijs onder de ijzers hebben liggen. De kruisjes van twee Elfstedentochten liggen in de kluis. De lijst van ritten en tochten is lang en indrukwekkend. De stapel medailles groot, terwijl hij er nog de nodige heeft uitgedeeld aan zijn leerlingen. Twee Elfmerentochten, de Grote Dorpentocht, twee keer stak hij het IJsselmeer over, hij reed de Zevenwoudentocht. Wat vindt hij zo fijn aan schaatsen? „Dan ben ik lekker alleen en kan ik nadenken.”

„In 1963 kreeg ik voor mijn verjaardag van Hennie een paar lage noren van Havekotte (Jaap Havekotte sr. was de oprichter van Viking, red.). Die koester ik. De ijzers hebben zo'n geweldige legering.”

Aleksandr rijdt er nog steeds op, en het

“ IK BEN IEDERE DAG WEL EVEN IN GESPREK MET MIJN GROOTVADER

liefst op natuurijs. Maar iedere vrijdagmiddag is hij een paar uur te vinden op de ijsbaan in Leeuwarden, waar hij onverstoort zijn rondjes maakt.

De route van Amsterdam naar Baard kende een boel zijwegen. Na de mulo A en B volgden de driejarige hbs en de analistenschool, beide in de avonduren. „Ik werkte al en vond het geweldig te merken dat ik toch wel wat kon. Want mijn stiefvader zei altijd dat ik niks kon.”

Hij ging aan de slag als chemisch analist en werkte in Amsterdam, Zaandam, Eindhoven en Utrecht. „Maar na een jaar of 26 ben ik gestopt. Handel kent geen grenzen en heeft een slechte moraal. Ik was bezig van slechte dingen goeie dingen te maken. Dat kon ik wel maar ik wilde het niet meer. Toen heb ik de onderwijsaktes natuur- en scheikunde gehaald. En mijn derdegraads biologie. Dat had ik veel eerder moeten doen.”

LABORATORIUMSCHOOL

Uiteindelijk belandde Aleksandr Marjew op de Laboratoriumschool in Leeuwarden. Hij zou er blijven tot zijn pensionering. „Ik voelde me zo welkom. Ik vond lesgeven heerlijk, maar zette de boel wel naar mijn hand. Je kunt zoveel meer uit een stuk leerstof halen, dan wanneer je de methode volgt. Dat geeft zoveel voldoening.” Hennie verklapt: „Hij werd door zijn leerlingen op handen gedragen.”

Ze woonden inmiddels in Earnewâld. Toen zijn moeder en stiefvader in de tachtig waren en begonnen te sukkelen, besloten ze om hen in huis te nemen. „Dat is een Russische traditie hè, je neemt je baboesjka in huis. Onze drie kinderen waren de deur al uit. Maar mijn stiefvader kon niet wennen, dus zijn ze uiteindelijk toch weer naar Amsterdam terug gegaan. Daar is mijn moeder overleden in 1986.”

„Het eerste wat mijn stiefvader toen zei was: 'Ik heb altijd een hekel aan je gehad'. Nou dat wist ik al. Vervolgens heeft hij alle papieren vernietigd die mijn moeder nog over vroeger had. Van de familie van mijn vaderskant weet ik daarom niks. En de huisicoon van mijn grootvader, die mijn moeder had mee-

genomen toen ze uit Estland vertrok, heb ik uit de erfenis moeten kopen.”

THUISKOMEN

Hij reisde een aantal keren naar het land van zijn herkomst. „Dat was thuiskomen voor mij. Ik heb het dorp Marjewa bezocht, een overblijfsel van de bezittingen van mijn moeders kant. Onder Poetin zijn de omstandigheden van de gemiddelde Rus wel verbeterd. Wat er hier ook beweerd wordt, ik zie het bij mijn vrienden daar. En wees eerlijk: hier hebben we ook voedselbanken. Daar liggen de inkomens lager maar zijn we hier nou zoveel gelukkiger met al die overbodige spullen? Het is wel jammer dat Gorbatsjov niet heeft kunnen afmaken wat hij is begonnen. Hij had het goed voor met Rusland. Zijn opvolger Jeltsin miste leiderscapaciteiten en kon het niet laten om misbruik te maken van zijn positie.”

Zijn grote voorbeeld is de stiefbroer van zijn moeder. „Die was kolonel in het Rode Leger. Het was een goed mens. Toen tijdens de Oktoberrevolutie de jacht op de adel en officieren werd geopend, hielden zijn eigen soldaten hem verborgen. Toen de orde weer was hersteld, kon hij aanblijven. Na de burgeroorlog telde Rusland tienduizenden ont Heimde zwerfkinderen. Mijn oom stichtte kindertehuizen. Hij is in de Tweede Wereldoorlog gesneuveld.”

Kun je een Rus zijn als je in Nederland bent geboren? Emotioneel: „Ik voel me een Rus tussen de niet-Russen. Maar ik pas me aan. De Nederlandse wetgeving is wel aan mij besteed. Ik heb respect voor de Nederlandse normen en waarden. Sinterklaas bestaat dus echt. Maar Pasen is en blijft voor mij toch wel het belangrijkste feest. Russen zijn minder direct dan Nederlanders. Ze zijn goed in gesprekken over de zin van het leven en nee, ze drinken zich niet allemaal het lazarus. We zijn nog voorkomend en wellevend.”

Met de huisicoon in zijn handen: „Ik ben iedere dag wel even in gesprek met mijn grootvader.”

De Dekemastins

De Marjews zijn bijna burenen van de plek waar lang geleden in Baard de Dekemastins stond. Een woonhuis met wachttorenen, waar Juw Hettes Dekema woonde. De man die vergeefs getracht heeft om de ruziënde Schieringers en Vetkopers tot bedaren te krijgen. De Dekemastins is twee keer vernield. In 1514 staken de Vetkopers de boel in de brand. Na herbouw sloegen muitende soldaten de boel in 1515 weer kort en klein. Juw Hettes Dekema verhuisde naar Franeker en overleed daar in 1523. In 1989 zijn bij opgravingen de resten blootgelegd van het huis en de toren. Toen de vondsten beschreven waren, is de plek weer opgevuld en ingezaaid. Een groep inwoners van Baard, onder wie ook Aleksandr Marjew, heeft ervoor gezorgd dat er drie informatieborden zijn gekomen die aan de rand van het dorp het verhaal van de telooring van de Dekemastins vertellen.

